

KOLME MUSKETTISOTURIA AFRIKASSA

P. Howard (Jenő Rejtő)

**KOLME
MUSKETTISOTURIA
AFRIKASSA**

Kiitokset Peter Gönczöl:lle, Susanna Dosa:lle ja Attila Szalai:lle. Ilman heidän osaamistaan tämän kirjan ilmestyminen olisi ollut huomattavasti vaikeampaa.

P. Howard (Jenő Rejtő)

KOLME MUSKETTISOTURIA AFRIKASSA

© Kaikki oikeudet tähän suomenkieliseen käännökseen pidätetään.

© All rights of this Finnish translation are reserved.

© 2019 András J. Gönczöl

Kuvitus: Attila Szalai

(<http://www.szalaicartoon.rs/>)

Graafinen suunnittelu: Susanna Dosa

(<http://www.susadosa.com/>)

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

*Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt,
Saksa*

ISBN: 9789528008743

Lukijalle

Olin kolmentoista tai neljäntoista, kun Budapestin asunnossamme isäni keskellä yötä ryntäsi huoneeseeni ja käski sammuttaa – taskulampun, jonka himmeässä valossa lueskelin. Kirja oli P. Howardin kirjoittama

KOLME MUSKETTISOTURIA AFRIKASSA.

Luin ja luin tuntikausia, enkä voinut lopettaa mil-lään... Tarinan vauhti vei mukanaan, päähenkilöistä sain ikuisia ystäviä ja jännityksen huumassa pureskelin kyn-teni loppuun; miten päättyy Potkan, Pölky Hopkinsin ja Nobody Alfonsin jalo missio?

*Unkarilainen kirjailija **P. Howard** (oikealta nimeltään **Jenő Rejtő**, 1905 Budapest, Unkari – 1943 Jevakovo, Venäjä) on tunnettu, ympäri maailmaa miljoonien rakas-tama tarinankertoja, jonka lyhyt, mutta tapahtumarikas elämä heijastuu omalaatuisella tavalla romaaniensa taustaan, tapahtumiin ja päähenkilöihin.*

Lyhyehkön näyttelijänuran jälkeen 19-vuotias Rejtő jätti taakseen pääkaupungin ja matkusteli ympäri Eu-rooppaa. Ranskassa hän liittyi Muukalaislegioonaan, josta hän pakeni, kun hänen osastonsa määrättiin Poh-jois- Afrikkaan palvelukseen. Matkojensa aikana hän tie-nasi leipänsä monella eri tavalla; mm. tehdas- ja telakka-työläisenä, kalastajana, tanssijana, myyntiedustajana. 27-vuotiaana hän palasi Unkariin, jossa '30 luvulla hän aloitti kirjailijauransa seikkailuromaanien, rikostarino-iden ja erittäin suurta suosiota saaneiden legioonalais-romaanien parissa. Hän enimmäkseen työskenteli eräässä Budapestin keskustan kahvilassa, monesti mak-

saen juomansa tuoreeltaan, paikan päällä kirjoitetuilla sivuilla.

Toisen maailmansodan juutalaisvainojen yhteydessä hän joutui työleirille. Epäinhimillisten olosuhteiden ja kylmyyden heikentämänä hän menehtyi lavantautiin. Hänen ruumistaan ei koskaan löydetty.

Rejtőn vastustamaton huumori, lämmin inhimillisuus ja rajaton mielikuvitus jäi sen sijaan eloon.

András J. Gönczöl (kääntäjä)

Ensimmäinen osa

1

Pöydässä oli edustettuna neljä eri kansallisuutta: amerikkalainen jalkaväensotilas, ranskalainen alikorporaali, englantilainen konekiväärimies ja venäläinen lihasalaatti. Kolme ensimmäistä istuivat pöydän ääressä, lihasalaatti sen sijaan pöydällä, kulhossa.

Aika: kello seitsemän illalla.

Paikka: Afrikka, Rakhmar, muuan kaukainen, piilotettu garnisoni eräällä Saharan keitaalla, missä toistasataa unohdettua legioonalaista ja pari kurjaa arabia elävät elämänsä päivä kerrallaan.

Henkilöt: henkilöttömät.

Tapahtuu: ei mitään.

Rakhmarin ehkä silmiinpistävin ominaisuus on se, että se on Afrikan huomiota herättämättömin ja kaikesta vähiten omaperäinen keidas. Sen keskusta on savimuurein ympäröity sotilasleiri, jota ammattikielessä – pelkästään tottumuksesta, vailla minkäänlaista todellisuuspohjaa – kutsutaan ”linnakkeeksi”.

”Linnakkeen” vastustuskykyä kuvaa äskettäinen tapahtuma, kun juopuneen korpraalin potkittua vihoissaan muuria, jouduttiin hänet viemään vakavasti loukkaantuneena sairaalaan ampuma-aukon pudottua hänen niskaansa. Siitä huolimatta tällaisiakin rakennelmia kut-

sutaan linnakkeeksi ja ne jopa numeroidaan. Tämä kyseinen on no. 72 muiden Saharan vastaavien joukossa.

Ympyrää muodostavien muurien keskellä sijaitsee ”keskusrakennus”, (käsittelemättömästä tiilestä kyhätty pieni, matala talo) ja kaksi sotilasparakkia. Parakeissa sotilaat ikävystyvät unettavassa kuumuudessa ja yksitoikkoisesti samaa rataa kuluvista päivistä. Linnaketta ympäröi viitisenkymmentä palmua, pölyisiä, kuihtuneita, puolikuolleita puita, joiden latvoissa viettää aikaansa muutama psyykkisesti sairas apina. Nekin muuttaisivat mielellään antoisampiin maisemiin, mutta kun eivät tiedä, kuinka ovat tännekään joutuneet.

Palmujen välissä sijaitsee kymmenisen duariksi kutsuttua savimajaa, tuntemattomasta syystä, sillä alkuasukkaat - niiden omistajat – moniin vuosiin eivät ole astuneet ovesta sisään. Oven edustalta he eivät sen sijaan liikahda mihinkään. Mihin he voisivat lähteä kuumalla keitaalla? Tai mitä he tekisivät sisällä? Niinpä, loppujen lopuksi ei ole edes selvää, mitä nämä arabit tekevät majojensa edustalla. Mutta eihän keidas sen vuoksi ole olemassa, että siellä vietetyllä jokaisella hetkellä olisi jonkinlainen merkitys.

Alkuasukkaat siis syövät, juovat, nukkuvat ja ikävystyvät majojensa edustalla. Mitä heitä duarissa odottaisi? Kolhiintunut kattila, hiukan risoja tavaroita, mätänevä alusmatto ja muuta sen semmoista löytyy kovaksi tallatulla maalattialla. Lisäksi aivan etsiskelemättä tuhansia kärpäsiä sekä pukki, joka tulee itsekin ulos, kun nälkä yllättää.

Rakhmar keitaan varsinainen keskus on Grand Hotel. Ei sen tapaan, kuin samannimiset eurooppalaiset laitok-

set, sillä Rakhmarin Grand Hotel on ränsistynyt mökki. Sen omistaja on silmäpuoli ryöväri, joka lainmukaisesti on kärsinyt loppuun kymmenvuotisen tuomionsa ja nauttiakseen ahkeran elämäntyönsä hedelmistä kotiutunut tänne kapakanpitäjäksi.

Grand Hotel, kuten sen nimikin ilmaisee, loi Saharaan haavekuvan suuren maailman elämäntyylistä. Vaikka puolen tuuman paksuiset lautaseinät olivat toukkien pu-reskelemat, eivätkä savieristykset tai tuolitkaan muis-tuttaneet vastaavien eurooppalaisten rakennusten va-rustelua, olihan täällä radio, tuoreet lehdet saapuivat lähes joka toinen kuukausi ja iltaisin tanssii Leila, arabialainen demoni.

Mainitun ohjelmanumeron suosiota laski se tunnettu asia, että Leila (arabialainen demoni) oli täyttänyt viisi-kymmentä ja kauan sitten. Ikä ja erään hermostuneen alkuasukkaan linkkuveitsi olivat jättäneet syviä jälkiä hänen kasvoihinsa. Siispä Leila (arabialainen demoni) tanssi vain hiukan ja viihdyttäminen rajoittui tamburiinin tapaisen, nahalla päällystetyn instrumentin hakkaami-seen. Tätäkin vain niin kauan, kunnes vierailijoiden sel-keä kannanotto pakotti hänet hiljenemään. Tuolloin hän kaukaisimpaan nurkkaan kyykistyneenä, demonialaisessa herkkyydessään loukkaantuneena poltti piipullisen.

Iltaiisin hän auttoi ensiavun tarpeessa olevia. Yleensä legioonalaiset oleskelivat Grand Hotellissa, he pelasivat, joivat tai kirjoittelivat kirjeitään, jotkut jopa puhdistivat aseensa siellä, mutta iltaisin oli tappelu. Tämä ohjelma-numero ei voinut jäädä koskaan pois ja niinpä eräs le-gioonalainen, joka taidemaalarin urasta joutui tänne, val-misti uuden kyltin ovelle. Se näytti tällaiselta:

GRAND HOTEL
KELLO VIIDEN VIINA
ILTAISIN HERRASVÄKI TAPPELEE
ERINOMAISET TUOLINJALAT!
LUOTETTAVA ENSIAPU!
SISÄÄNKÄYNTI ILMAINEN!
ULOSPÄÄSY EPÄVARMAA

Pöydän kolme kansallisuutta (ellei venäläistä lihasalaattia oteta lukuun) neuvotteli vakavasti. Jo varhaisesta iltapäivästä lähtien he olivat istuneet täällä yhdessä, puhuneet hyvin hiljaa ja omistajan lähestyessä hiljentyneet täysin.

Silmäpuoli, jota vanhentuneiden etsintäkuulutusten mukaan tunnettiin nimeltä Brigeron, oli kapakan omistajana erittäin ylpeä keittotaidostaan ja nytkin hän hiiviskeli lihasalaattia tilanneiden sotilaiden ympärillä. Legioona oli erikoinen paikka, jossa vierailivat usein jopa herrasmiehet. Brigeron tunsu tekevänsä parhaansa. Vieraat ilmaisivat ääneen tyytyväisyytensä. Lihasalaatti oli erinomaista, vaikka seasta löytyi pala vain todella vähän käytettyä lampunsydäntä.

Ranskalainen kiitti sydämellisesti omistajaa maittavasta ateristi ojentaessaan hänelle petrolilampun sydämen. Brigeron puolestaan iloitsi kehuista ja kiitteli kadonneeksi luulemastaan tavarasta, sillä eihän sellaista ole niin helppoa hankkia täältäpäin.

'Te valmistatte erinomaisia ruokia, ystäväiseni,' sanoi englantilainen.

'Mister' – vastasi silmäpuoli vaatimattomasti – 'opiskelin kokintaitoja Levinin opastuksella.'

Tämän hän kertoi yleästi ja usein. Kukaan ei kyllä tiennyt, missä mahtaisi olla tämän kuuluisan Levinin hieno ravintola, mutta Grand Hotellin omistaja oli sen verran kookas ja vahva mies, että kukaan uskaltanut kysyä häneltä tarkempia tietoja. Oletettavasti hän olisi siinä tapauksessa – oikeutetusti – mennyt pois tolaltaan ja motannut kysyjää neniin. Muutoinkin kaikkia hieman hävetti, etteivät tunteneet tämän suuren mestarin. Muuan korpraali jopa kerran mainitsi kanttiinin antimia kehuesaan:

'Tämän veroista olen syönyt ainoastaan Levinillä...'

Oli ilmeisen häpeällistä olla tuntematta kokkia, joka mitä todennäköisemmin oli ammatissaan nerokkaan Ritzin tai Duvalin kaltainen. Pikkuhiljaa kukaan ei asettanut kyseenalaiseksi Leviin suuruutta ja Brigeronia kehuuttiin niin, ettei itse Levinkään pystyisi parempaan.

'Siis nyt, hyvä Brigeron, tuokaa meille pullo viiniä ja jättäkää meidät rauhaan.'

'Saisiko olla kartta? Tarkka, sotilaallisiin tarkoituksiin tehty, paikallisvartijoiden ja ajoittain kuivien jokien kera, välttämätöntä pakoon' kysyi omistaja palvelualttiisti.

'Hm... mistä luulette meidän aikovan paeta?' kysyi englantilainen nimeltään Pittman.

'Ne, jotka tilaavat punaviiniä ja kuiskailevat, suunnittelevat pakoa.'

’Eikö meillä voisi olla joku muu salaisuus?’

Kaikenkertova ilme kasvoillaan kapakanpitäjä viittasi ikkunan suuntaan:

’Täälläkö?...’

Kuuma, keltainen aurinko sinkosi säteitään ikkunalasin läpi. Pölyisten, surullisten palmujen kruunut roikkuivat, kuin tajuttomat päät, ikään kuin kuolemaa tehden, laihojen apinoiden liikahdellessa hieno pölysade siivilöityi miekkamaisista, kuihtuneista lehdistä. Pihamaalla arabit kolkuttelivat kuumilla kivillään paistaisen kesraa ilta-ateriakseen. Kaukaa kuului palveluvuorostaan vapautuvan joukkueenjohtajan lyhyt, venyvä käskynhuuto. Salin ummehtunut, löyhkäävä ilma oli lähes veitsellä leikattavan paksua ja karpästen miljoonapäinen joukko surisi. Haavainen, luurankomainen vanha arabi repi partaansa hampun polton tokkurassa ja kiljui papukaijamaisella äänellä. Takimmaisen pöydän ääressä muutama hikoileva sotilas hakkasi korttia kellertävin kasvoin. Pyöreä seinäkello äänteli silloin tällöin väsyneenä, kuin merkiten varttitunteja, hiljentyäkseen jälleen. Ruostunut koneisto vain muistelee hyviä aikoja, jolloin vasara vielä löi tarkasti. Eikö rosvo, joka Leviniltä oppinut kokintaitonsa, ollut oikeassa? Mitä puhuttavaa ihmisillä täällä olisi, mitä salattavaa? Vähemmän, kuin yhtikäs mitään; aina sama.

’Tuokaa viiniä!’ sanoi Francis niminen, unelmoiva, kalpeakasvoinen poika. ’Keskustelemme perheasioista, emmekä paosta’.

Ravintoloitsija kiirehti pois palaten viinin kanssa, mutta toi myös kartan.

'Sotilaskartta auttaa perheasioissakin. Toivottavasti teillä on kompassi?'

'Mitä varten?'

'Sitä voisi tarvita johonkin kummalliseen perheasiaan.'

Tuolloin Leila (arabialainen demoni) syöksyi salin keskelle viihdyttääkseen vieraita tanssillaan, mutta eräs kortinpelaajista huusi hampaitaan kiristelleen: 'Lopeta heti! Haluamme pelata, sinä vanha noita!' Leila (arabialainen demoni) istahti surullisena takaisin nurkkaansa.

'Miten kuvittelit?' kysyi Francis niminen, jolla oli hienot kasvonpiirteet.

'Niin, se minuakin kiinnostaa' sanoi Thorze, paksu ja lyhyt amerikkalainen.

Pittman täytti ensiksi piippunsa, katseli sitten karttaa ja nyökkäsi lopuksi tyytyväisenä.

'All right. Katsokaa tekin tarkasti. Meillä olisi mahdollisuus paeta etelään, länteen tai itään. Pohjoisessa meitä on vastassa Sahara.'

'Näin on. Sinne ei ole menemistä.'

'Jotta joku meistä onnistuisi, on paras mahdollisuutemme paeta tänä iltana kolmeen eri suuntaan. Järjestämme niin, että asia tulee ilmi vasta aamulla.'

'Miksi meidän pitää eroa toisiltamme, kun tähän saakka olemme taistelleet yhdessä?' kysyi kalpeakasvoisen Francis.

'Puhu selkeästi! Hitto vieköön sun kieroja skottiaivojasi!' kiroili lihava.

'Linnakkeen miesvahvuus on yhdeksänkymmentäviisi sotilasta,' vastasi Pittman tupakkaa piippuunsa painelleen.

'Sen me tiedämme.'

'Linnaketta aina puolustaa noin puolet miesvahvuudesta ja heidän on joka tapauksessa pysyteltävä muurien sisäpuolella. Se on palvelussäännön yksi ehdoton momentti. Joko ymmärrät?'

'Ymmärrän... välkky,' mumisi Thorze, amerikkalainen.

'Minä en tajua,' sanoi Francis Barré.

'Yhdessä taka-ajojoukkueessa ei saa olla vähempää, kuin kaksikymmentä sotilasta,' selitti Pittman.

'Tiedän kyllä'.

'Neljäkymmentäseitsemän jää siis pakosti linnakkeeseen. Kaksikymmentäviisi lähtee itään, toiset kaksikymmentäviisi taas länteen. Eli kolmatta, etelään lähtenyt ei voida seurata, koska Rakhmarissa ei yhteensä ole enempää, kuin yhdeksänkymmentäviisi sotilasta.'

Thorze paiskasi nyrkkinsä äänekkäästi pöytään:

'Sehän on selvää! Jos me kolme pakenemme kolmeen eri suuntaan, yhdelle meistä ei riitä seuraajia! Tämä yksi voisi rauhallisesti päästää johonkin belgialaisen tai englantilaisen siirtomaan rajalle saakka! Kuka hän meistä on, se on onnenpeliä, jonka tulos selviää vasta, kun pakenija huomaa, ettei häntä seurata vielä vuorokauden kuluttuakaan.'

Tuolloin Leila (arabialainen demoni) pyörähti joukkion keskelle, aikomuksenaan viihdyttää vieraita. 'Kirottu noita!' huusivat vieraat yhteen ääneen, 'anna meidän pelata ja juoda!' Tanssijatar istui paikalleen ja sytytti piippunsa.

'Entä ne muut kaksi, jotka jäävät kiinni?' kysyi Francis Barré.

'He joutuvat sotilastuomioistuimen eteen. Heidät ammutaan tai he saavat monen vuoden *travaux forcés* tuomion,' vastasi Thorze.

'Mutta yksi pääsee mukavasti pakenemaan' sanoi Pittman.

Kello yski käheästi, sitten tuli hiljaisuus, ainoastaan kärpästen miljoonapäinen joukko pörisi.

Kolme eri kansalaisuutta oli tehnyt sopimuksen: he pakenevat, kahta odottaa varma kiinnijäänti, mutta yksi heistä selviää varmasti.

'Jokainen meistä ottaa mukaansa mitä vain pystyy, se on hyvin vähän. Ehdotan, että lahjoitamme kaiken omaisuutemme etukäteen toisillemme. Näin ne kaksi kiinni jäänyttä saavat kolmannen tavarat. Miksi niiden pitäisi joutua varastoon?'

'Oikein!'

'Ravintoloitsija!'

'Monsieurs?'

'Kynää ja paperia!'

'Hyvät herrat, kartalla saa merkitä perheasioihin liittyvät reitit ainoastaan lyijykynällä.'

’Niinkö?...sitten tekin kelpaatte todistajaksi.’

’Kirjoitusvälineet saapuivat ja kolme miestä laati seuraavan asiakirjan:

”Me allekirjoittaneet jätämme kaiken omaisuutemme ystävällemme, jonka kanssa yhdessä palvelimme raskaat afrikkalaiset sotilasvuodet.

Rakhmarissa, 17 helmikuuta 193.....”.

’Hei Lanka, tule sinäkin tänne!’

Langaksi kutsuttu oli hyvin laiha sotilas, joka hyräili jatkuvasti. Ei hyväntuulisuuttaan, vaan tyhmyyttään.

’Haluamme,’ sanoi amerikkalainen Brigeronille ja Langalle, ’että mikäli joku meistä kuolee tässä rotankollossa, muut perivät hänen omaisuutensa.’

’Kuka perii?’ kysyi silmäpuoli.

’Se, joka jää eloon.’

’Kuka täällä eloon jää?’ sanoi Brigeron kättään huitaisten.

’Samantekevä. Te ja Lanka todistatte.’

Lanka naureskeli älyttömästi, hänen suunpielensä lähes koskettivat suuria hörökorvia ja hän jankutti ylpeästi: ’Pikku Lanka on todistaja!’ Hänellä oli tapana puhua itsestään lapsekkaasti kolmannessa persoonassa.

Aurinko laskeutui ja samalla ilma muuttui tuntuvasti viileämmäksi.

’Minä lähden etelään,’ sanoi Thorze.

’Entä sinä?’ kysyi kohteliaasti Pittman, ikään kuin tarjoten Francis Barrälle valinnan mahdollisuuden.

"Pöydässä oli edustettuna neljä eri kansallisuutta: amerikkalainen jalkaväensotilas, ranskalainen alikorporaali, englantilainen konekiväärimies ja venäläinen lihasalaatti. Kolme ensimmäistä istuivat pöydän ääressä, lihasalaatti sen sijaan pöydällä, kulhossa."

Näin alkaa uskomaton, mieleenpainuva tarina, jonka sankarit -erottamattomat ystävät Potka, Kanto Hopkins ja Nobody Alfons palvelevat Ranskan Muukalaislegioonassa.

"Kolmeksi muskettisotureiksi" kutsuttu sotilaskolmikko suorittaa ritarillista palvelua rohkean ranskalaistytön, Yvonnen rinnalla jännittävien ja monesti hengenvaarallisten seikkailujen kautta. Samalla kaverien vanha tuttava Turkin Sulttaani näennäisesti (?) vain sekoittaa ystävysten kuviot. Näyttää siltä, että hänen alhaiset petoksensa vain lisäävät sankariemme vaikeuksia - onko hän siis petturi tai ystävä? Se selviää vasta henkeäsalpaavan tarinan loppupäässä.

Viikkoja kestävä pakomatka Muukalaislegioonasta, sitten Afrikan pahamaineisimmalta rangaistusleiriltä, samalla Yvonnen isän kenraali Duron:in pelastaminen ja laajamittaisen maanpetoksen paljastaminen näyttää mahdollottomalta tehtävältä. Saharan autiomaan viidakko ja villisti virtaava Kongo- joki ovat olennaisia lavasteita tapahtumille, joiden päähenkilöt eivät pelastu rakkauden ansaltakaan. Heidän toveristaan Levinistä, kuuluisasta ja salaperäisestä kokista tulee tärkeä mauste tässä seikkailujen sopassa, jossa - lopun lopuksi - hyvä palkitaan ja paha saa ansionsa mukaan.

Romaani on tarkoitettu luettavaksi kaikille 9 - 99 vuotiaille, jotka viihtyvät '30 luvun loistavien legioonalaistarinoiden parissa. Unkarilaisen kirjailijan P. Howardin (Jenő Rejtő) ympäri maailmaa tunnettu teos on mestarillinen kertomus, joka ilmestyy nyt ensimmäistä kertaa suomen kielellä. Howardin vastustamaton huumori, lämmin inhimillisyys ja asiantuntemus pohjautuvat kirjailijan lyhyeen, mutta tapahtumarikkaaseen elämään.

9 789528 008743